

atter Fremstillingen af Produktionen og Handelsforholdene — navnlig Trustproblemet — Hovedrollen, og Beskatningen træder i Baggrunden. Afsnittet om Sukker er selvfølgelig Forfatterens Sukkerbog i forkortet og moderniseret Skikkelse. Kapitlet om Salt er vel den første mere udførlige Fremstilling, der paa Dansk er givet af denne Vares Beskatning og hele Behandling fra Statsmagts Side og kan derfor gøre Krav paa en særlig Interesse.

Til Kartofler og Kød har Forfatteren kun et lille Fælleskapitel, men faar dog Plads til et Afsnit om „Kartoflens sociale Betydning“, et højst aktuelt Emne. Det er Gustav Bang, der aabenbart har givet Forfatteren baade Impulsen og Materialet til Behandlingen heraf. Man faar i Afsnittet om Kødet en hel Kalkule fra en Slagter over en Oksekrop og føres saaledes ind i den ædle Slagternærings aller fineste Finesser. Af større Interesse er Afsnittet om Kødhandelen og Beskatningen af Kød.

I nogle Slutningsbemærkninger gøres Rede for Varebeskatningens Former i Almindelighed; det vilde have været ønskeligt, om Forfatteren havde gjort dette til et omfattende Hovedafsnit — nu maa Læseren selv uddrage sine Slutninger af det store og interessante Materiale, Bogen rummer.

Det bør ikke glemmes, at Forfatteren i sin Fortale sætter en smuk lille Mindetavle over den altfor tidligt afdøde, dygtige og sympatiske cand. polit. Thormod Petersen.

Helge Smith.

C. N. STARCKE: *Jordskyld*. (IV + 261 S.). G. B. N. F. Kjøbenhavn 1914.

Dr. Starckes Bog „Jordskyld“ er interessant ved de nye Argumenter, den fører ind i Diskussionen om Jordspørgsmaalet.

atter Fremstillingen af Produktionen og Handelsforholdene — navnlig Trustproblemet — Hovedrollen, og Beskatningen træder i Baggrunden. Afsnittet om Sukker er selvfølgelig Forfatterens Sukkerbog i forkortet og moderniseret Skikkelse. Kapitlet om Salt er vel den første mere udførlige Fremstilling, der paa Dansk er givet af denne Vares Beskatning og hele Behandling fra Statsmagts Side og kan derfor gøre Krav paa en særlig Interesse.

Til Kartofler og Kød har Forfatteren kun et lille Fælleskapitel, men faar dog Plads til et Afsnit om „Kartoflens sociale Betydning“, et højst aktuelt Emne. Det er Gustav Bang, der aabenbart har givet Forfatteren baade Impulsen og Materialet til Behandlingen heraf. Man faar i Afsnittet om Kødet en hel Kalkule fra en Slagter over en Oksekrop og føres saaledes ind i den ædle Slagternærings aller fineste Finesser. Af større Interesse er Afsnittet om Kødhandelen og Beskatningen af Kød.

I nogle Slutningsbemærkninger gøres Rede for Varebeskatningens Former i Almindelighed; det vilde have været ønskeligt, om Forfatteren havde gjort dette til et omfattende Hovedafsnit — nu maa Læseren selv uddrage sine Slutninger af det store og interessante Materiale, Bogen rummer.

Det bør ikke glemmes, at Forfatteren i sin Fortale sætter en smuk lille Mindetavle over den altfor tidligt afdøde, dygtige og sympatiske cand. polit. Thormod Petersen.

Helge Smith.

C. N. STARCKE: *Jordskyld*. (IV + 261 S.). G. B. N. F. Kjøbenhavn 1914.

Dr. Starckes Bog „Jordskyld“ er interessant ved de nye Argumenter, den fører ind i Diskussionen om Jordspørgsmaalet.

Det er naturligt, at Dr. Starcke indleder sin Bog med at veje Fordelene ved den nuværende Samfundsorden op mod de Mangler, som kunde tænkes afhjulpne, hvis man kom bort fra Frikonkurrencen. Og Dr. Starcke fremfører her Betragtninger, som det vil have Interesse at gøre sig bekendt med. Den Tanke, der gaar igennem dette Afsnit, er den, at det først og fremmest gælder om at sikre Ansvarsfølelsen i Samfundet. Enhver maa være sin egen Lykkes Smed, ellers ebber Initiativet ud, og Samfundet vil stagnere. Hvis Samfundet garanterer den enkelte Arbejde og garanterer Udbytte af dette Arbejde, da vil „Menneskene blive henvist til at søge Arbejde og passe det, der bliver dem anvist, men deres Evne til at skabe Arbejde vil tørre ud“.

Jo mere Samfundets Omsorg træder i Stedet for Individets egen Omtanke og Forudseenhed, desto umyndigere bliver Menneskenes Tankegang.

I disse Betragtninger vil sikkert enhver Tilhænger af Frikonkurrencen give Dr. Starcke Ret. Men, siger Dr. Starcke, „af Hævdelsen af det enkelte Menneskes Frihed til selv at vælge sin Livsgerning og selv at skønne over, hvorledes han vil udøve den, følger ikke hans Ret til at stampe sig hensynsløst frem gennem Verden.“ Her har Organisationerne deres Berettigelse til at gribe ind og ordne Erhvervslivet saaledes, at man, naar man holder sig indenfor den af Samfundet skabte Ramme, ikke kan komme til at gribe ind i andres Retssphære.

Hvad der skal sikres er ikke „Retten til Arbejde eller Retten til at faa Udbytte deraf, men den utvivlsomme Ret til at beholde Udbyttet af sit Arbejde.“

Det interessante og ny ved de Betragtninger, Dr. Starcke gør gældende, er, at man kan realisere disse Krav gennem en Jordskyld, uden at der herved sker noget Indgreb i de bestaaende Ejendomsrettigheder.

Forfatteren lader det Argument ligge som ganske værdiløst, at de nuværende Ejere skulde være kommet i Be-

siddelse af Jordværdierne gennem et Rov begaaet af deres Forfædre. „At de nuværende Ejere sidder med fuld rets-gyldig Ejendomsret til deres Jord anerkender vi fuldt ud“. Det kan ikke være en Samfundsreforms Opgave at hævne sig for Fortids Synder.

Men det, Ejeren har vundet Ret til gennem sit Skøde, er kun Driftssikkerheden. Og denne kan bevares gennem Reformen, eller med andre Ord „Ejeren kan efter Jord-skyldens Indførelse vente at faa de samme Penge ud af sin Ejendom ved at sælge den, som han ved et forstandigt Køb har givet for den“.

Til Begrundelse heraf fremfører Dr. Starcke følgende: En Ejendoms Pris $P.$ er bestemt som en Kapitalisation af Brutto Udbyttet $B.$ ÷ de Beløb, som maa fraregnes til Driftsudgifter $D.$, til Skatter $S.$, til Arbejds løn $A.$ og Drifts-løn $L.$ Eller med andre Ord, hvis Rentefoden er 4 0/0, har man: $P. = 25 (B. \div (D. + S. + A. + L.))$. For de mange Ejendomme vil nu en Jordskyld blive mindre eller dog ikke større end Skatterne, og Dr. Starcke slutter deraf, at Prisen vil kunne holde sig paa samme Niveau, og at med samme Beløb som Nøgenjordsværdien synker, vil Arbejdsværdien i Ejendommen stige.

Denne Stigning i Arbejdsværdierne vil kunne fremkomme, dersom Arbejds lønnen stiger, idet Forskellen i Prisen paa godt og slet drevet Jord er mindre, jo lavere man sætter Arbejds lønnen og omvendt. Under de nuværende Forhold ser man Landmændene kæmpe mod en saadan Stigning i Arbejds lønnen, idet den vil have en Reduktion i Ejendomsprisen til Følge. Men denne Reduktion vil foregaa i Nøgenjordsprisen og vil saaledes, hvis Jordskylden er gennemført, kun formindske Skatten og ikke formindske Ejers Formue, men tværtimod forøge denne, for saa vidt som den medfører den ovenfor omtalte Stigning i Arbejdsværdierne. Jordbrugerstanden som Helhed vil saaledes ikke længere være interesseret i den lave Arbejds løn, og „Ejers Stræben vil blive at paavise, at Nøgen-

jordsværdien er saa lav som mulig og Kulturværdien saa høj som mulig, og dette vil han ikke kunne gøre, uden at Arbejdslønnen vokser.“

Selv en Godsejer, som ved Skattereforen faar en klækkelig Forøgelse af sin Skat, vil kunne opretholde sin tidligere Formuestatus, hvis han udstykker sin Ejendom til mere rentabelt Brug, da de „Arbejdsværdier, som dukker frem ved Salg eller Omlægning til rimeligere Driftsformer, fremtidig er skattefri“.

Dr. Starcke tror gennem en Opstilling af den tidligere omtalte Ligning til Bestemmelse af Ejendomsprisen at kunne bevise, at Ejendomspriserne vil holde sig uforandret. I saa Fald maatte han imidlertid først paavise, om og eventuelt hvorledes de prisbestemmende Faktorer paavirkes af Jordskyldens Indførelse, thi en Ophævelse af de nuværende Skatter maa enten medføre en Stigning i Arbejdsløn og Driftsløn eller en Stigning i Jordværdi. Dette Forhold kommer Dr. Starcke ikke nærmere ind paa og synes endog at mene, at Ejendomsprisen kan bevares uforandret, uanset dette Spørgsmaals Løsning.

Dr. Starcke gaar ud fra, at en indført Jordskyld for en Række af Landbrugsejendomme ikke vil overstige det Beløb, der nu udredes som Skat. Driftsoverskudet kan saaledes holde sig uforandret, og Ejendomsprisen, der er bestemt som en Kapitalisation af dette Overskud, bliver altsaa ogsaa den samme. Betragtningen er imidlertid ikke rigtig, thi ved en Overgang fra det nuværende Skattesystem til en Jordskyld, maa der nødvendigvis foregaa en Forandring i flere af de Faktorer, der er bestemmende for Driftsoverskudet. Dette vil let ses, hvis man ser paa en Ophævelse af de nuværende Skatter og en Jordskylds Indførelse som to isolerede Fænomener. Skatteophævelsen maa nemlig give sig til Kende i forøget Driftsløn og Arbejdsløn eller kapitaliseres som Ejendomsværdi. I første Tilfælde vil Skatteophævelsen ikke have nogen Indflydelse paa Ejendomsprisen, idet Driftsoverskudet bliver uforandret, og

i sidste Tilfælde vil det være Nøgenjordsværdien, der forøges. Rimeligvis vil Skattelettelsen fordele sig paa begge disse Poster.

En Jordskyld som isoleret Foranstaltning vil altid virke til at formindske Ejendomsprisen med sit kapitaliserede Beløb.

En Skattereform, der bestaar i en Ophævelse af tidligere Skatter og en Indførelse af Jordskyld, vil altsaa i det Tilfælde, hvor de tidligere Skatter bliver til forøget Arbejds løn, formindske Ejendomsprisen med Jordskyldens kapitaliserede Beløb. Og forsaavidt en Skatteophævelse kapitaliseres som Ejendomspris, vil Reformen medføre et Fald i Prisen med Jordskyldens kapitaliserede Beløb minus den ved Skattelettelsen fremkaldte Stigning, eller med andre Ord med den Nøgenjordspris, der fremtræder til Beskatning ved første Vurdering.

I begge Tilfælde indtræder altsaa et Fald i Ejendomsprisen, og den Kombination af de to Yderpunkter, der vil komme til at dække Virkeligheden, vil følgelig være underkastet den samme Regel.

Rigtigt er det imidlertid, naar Dr. Starcke bemærker, at en Forøgelse i Arbejds lønnen vil have en Forringelse af Nøgenjordsværdien til Følge. Den Nøgenjordspris, der konstateres ved første Vurdering, kan saaledes maaske reduceres noget.

Den af Dr. Starcke fremhævede Mulighed for Godsejeren til ved Salg og Udstykning at bevare sin Formue, vil jo før Reformen fremtræde som en Mulighed for Formueforøgelse. Ogsaa for ham giver Reformen altsaa et Formuetab.

Dr. Starcke mener, at ogsaa i Byerne vil Reformen kunne gennemføres uden at sænke Ejendomspriserne. Dette begrundes med, at i hvert Fald en Del af de Skatter, som Lejeren eller den Forretningsdrivende betaler, allerede nu bæres af Husejerne, idet de uden disse vilde være i Stand til at forøge Huslejen med nær op imod Skattens Beløb. Selv om en Jordskyld overstiger de tidligere paa Ejendom-

men hvilende Skatter, vil dette altsaa kunne opvejes af Lejestigningen, og Ejendommens Pris saaledes holdes uforandret. Hvor den Værdiforøgelse indtræder, der modvirker Faldet i Nøgenjordsværdien, falder det Forfatteren noget vanskeligt at forklare.

Betragtningen er følgende: „Grundværdikapital er kun det kapitaliserede Udtryk for, at Husbygningen vil kunne give en Overskudsfortjeneste udover det, Anlægget, Driften og Forrentningen af Huset kræver. Kapitaliseringen af dette Overskud er kun Udtryk for den Sikkerhed, hvormed man regner paa, at det vil komme til Stede. I Aktieselskaber omsætter man Aktiernes Kapitalværdi efter Kurs, det er ganske det samme, som nu om Stunder sker ved, at Husbyggeriets Overskud omsættes til Grundens Kapitalværdi. Denne Omsætning vil efter Jordskyldens Indførelse ikke længere kaldes Grundværdi, den vil faa et andet Navn, som en Slags Præferenceaktier“. Eller, som det ogsaa udtrykkes: „Fortjenesten ved Husbyggeriet skjules nu om Stunder under Rente af Grundværdien.“

Denne Byggerifortjeneste findes altsaa ogsaa nu, men tilfalder ofte Sælger. Efter Jordskyldens Indførelse vil den tilfalde Bygherren.

Hele Huslejestigningen vil, som Dr. Starcke ogsaa indrømmer, give sig Udslag i højere Nøgenjordsværdi (for saa vidt den da overhovedet kapitaliseres) og saaledes blive inddraget gennem Jordskylden, og for at Ejendomsprisen ikke skulde falde, maatte hele den nuværende Grundværdi være skjult Byggerifortjeneste, noget man dog vanskeligt vil kunne hævde.

Dr. Starcke paaviser overhovedet ikke, at en Del af Grundværdien er Byggerifortjeneste, og for saa vidt den nu tilfalder Sælger, bliver Forholdet end mere uklart, idet der i saa Fald eksisterede en Byggerifortjeneste, der ikke alene var skjult, men som end ikke tilfaldt Bygherren. Hvorfor Jordskylden skulde forandre dette Forhold er ikke umiddelbart forstaaeligt.

Muligvis kan en Jordskyld dog i visse Tilfælde give sig Udslag i forøget Lejeindtægt, der dog ikke kapitaliseres som Nøgenjordsværdi. Det kan nemlig tænkes, at en Del af Driftsudgifterne, navnlig Amortisationen, under de nuværende Forhold bæres af Værdistigningen; men naar denne inddrages, maa der tages af Lejeindtægten. Men i saa Tilfælde bliver der ikke af den Grund Tale om en Stigning i Ejendommens Kapitalværdi.

Dr. Starcke gaar dernæst over til at behandle Spørgsmaalet om Realkrediten og om, hvorledes en Omlægning af de bestaaende Skatter vilde fordele sig paa de forskellige Ejendomme. Resultatet vil her for en Del komme til at bero paa, om man kan give Forfatteren Ret i hans tidligere fremførte Betragtninger.

Hvis man til Slut vilde spørge, om Dr. Starcke gør sin Tilslutning til Jordskyldsreformen afhængig af, om han har Ret i sine fremførte Paastande om Ejendomsprisernes Bevarelse, da maa det sikkert besvares benægtende, thi som Dr. Starcke siger, det gælder „om at tage sin Stilling ikke ud fra Angsten for, hvad der kan tabes, men ud fra sin Vurdering af, hvad der kan vindes.“

B. Gloerfelt-Tarp.